

férfiak a nők és gyermekektől elkülönítendőek és a községi előljárástól még külön a szükséges számból álló és megbízható polgári őrség kirendelése is kérendő, — őrkísérésük pedig mindig csoportokra osztva eszközendő, mivel ilykép szokási kísérleteiknek eleje vétetik.

Utmutatás a vásárfelügyeleti szolgálat teljesítésére nézve.

Országos vásárokon nemcsak a környék lakossága, hanem messze vidékbeliek is, részint adás-vevés, részint pedig más okok és érdekből összegyűlnek, minek folytán a vásárfelügyeletre kirendelt csendőrségnek, tekintve a sokaságra és az ily alkalmakat rendesen felkereső különböző számos közártalmu egyénre, sokoldalú és gyakran igen kényes teendője akad.

Ez okból s mert különben is minden népcsoportosulásnál a járőröktől fokozott tapintat, higgadtság, minden elhamarkodottságtól ment erély és legkifogástalanabb személyi magatartás követeltetik: a vásárfelügyeletnek igen fontos helyet foglalnak el a csendőrségi szolgálatban.

Amennyiben pedig az országos vásárokat megelőzőleg és a vásárokat követőleg nem csupán a vásár területén, hanem e helyen kívül a környéken, sőt távolabbi vidékeken is a közbiztonsági szolgálatot érintő körülmények szoktak felmerülni, a csendőrségnek a vásárfelügyeleti szolgálattal egybefüggőleg szélesebb körű működést is kell kifejteni, mely működés különösen a vásár előtt közvetlen eső s az ezt követő napok alatt is teljesítendő. Ennek tekintetbe vételével tehát a csendőrség teendőjét könnyebb áttekintés végett a vásár előttiekre, alattiakra s utániakra oszthatjuk. — megjegyezvén, hogy különösen a vásár alatti teendőkre csupán nagyjában adható utmutatás, amennyiben természetesen minden vásár lefolyására s az ott felmerülő ügyködésre a vidék lakosságának sajátosságai, magok a helyi viszonyok stb. mérvadóak. S végül az is megjegyeztetik, hogy jelen utmutatásoknak különösen a vásár alatti teendőket tárgyaló része a kisebb — u. n. heti — vásárookra, bár természetesen csekélyebb méretek között, szintén vonatkozik; továbbá, hogy a vásárt megelőző s követő teendők akkor is teljes kiterjedésök szerint gyakorlandók, ha a vásár törvényhatósági joggal, tehát önálló rendőrséggel bíró városban tartatik.

I. A csendőrség teendője a vásárt megelőző időben.

Tekintet nélkül arra, hogy a vásár törvényhatósági joggal telruházott vagy rendezett tanácsu, tehát a vásári rendszert az 1886: 21. és 22. t.-cz. szerint önállóan, sa át közegek által kezelő városokban, avagy pedig nagyközségekben tartatik; egyaránt teendői keletkeznek ugy a vásáros hely, mint a környékbeli, sőt esetleg a messzebb tájékokon állomásozó őrsőknek. Ezen teendők a főbb vonásokban a következők:

A vásári tolvajlást üzletszerűen folytató egyének az ország-hirű vásárookra a messzebb, a zsebtolvajok pedig a legtávolabbi vidékről is eljárnak, de a legtöbb vásári tolvajt mégis maga a vásáros hely és környéke szolgáltatja. Az őrsőknek a vásári és zsebtolvajlásért már fenytettek, vagy az ily foglalkozás gyanujában állókat ősmernie kell s bizalmas emberei útján nyert értesülések által, vagy más alkalmas módon megtudhatja ezeknek a helységből vásárra szándékolt elutazását is, de a mely összeesik valamely nagyobb országos vásárral. Teendője tehát az lesz, hogy alkalmas uton teljes tájékozást szerez az illetőnek utazási céljáról s ha eziránt nem is nyerne megbízható tájékozást, hanem csupán ha csak gyanuja is ez irányban felébredt, akkor is minél tökéletesebb személyleírás csatolása s gyanujának közlése mellett mielőbb értesíti a vásárhely őrsét és hatóságát (községi előljáróság, rendőrkapitányság), amennyiben az távolabb esnék az őrstől, semhogy a vásárügyelet végett kiküldött járőrök a saját örskörletbeli vásári tolvajokat a vásártéren felügyelhetnék.

Tapasztalt tény, hogy különösen hiresebb vásárok előtt a szarvasmarha, de kivált a lólopások gyakrabban történnek s megesik, hogy a Bácskában lopott ló néhány nap múlva a győri, a dunántulról lopott ló pedig a temesvári vásáron tűnik fel, s ily gyorsaság mellett rendkívül megnehezítettik a nyomon üldözés és — mivel ez ritkán eszközölhető — nem is annyira a nyomon üldözés, mint inkább a marhalevelek ellenőrzése körül kifejtendő kérlelhetlen szigor és kínos pontosság s az ily törvényellenességeket elkövetni szokott egyének felügyelete által lehet csak ezen üzelmeknek véget vetni, vagy legalább is korlátozni.

A lócsiszárok között akad többnyire az ily ügyetek értelmi szerzője. Ő veszi át a lopott lovat, ő eszközöl néha rajta változtatásokat, ő gondoskodik hamis járlatokról és eszközli ezeknek kicserélését jó járlatokkal. Ha tehát ily egyéneknek lókötőkkel vagy ilyennek gyanujában állókkal észleltetnék; bizonyosra vehető, hogy ennek valahol lólopás lesz.

a vége. A vásárok előtt tehát ajánlatos, ha a járőrök az éjjeli leszállást gyakrabban alkalmazzák, különösen az illető pásztor nyája vagy egyének hajléka s a lócsiszárok betérője körül. Mert ha szokailan időben kószálnak, ennek megvoltage s magyarázatát lelheti a később tudomásra jutó állatlopásokban. Ily módon figyelhetők meg nevezetteknek érintkezései s összeköttetései. A leszállásokban vagy éjjeli portyázásoknál minden gyanus alak megállítandó s különösen megfelelő esetekben a marhalevél követelendő s nem léte esetén a letartóztatás fogantatosítandó. Általában is a járőr az állatszallitmányokat mindenkor pontosan fogja egyeztetni a marhalevéllel s végül e levél valódiságát is vizsgálat alá fogja vonni — Alkalmazandó ez különösen lócsiszárokkal szemben.

A lóköttők gyanánt ösmert egyéneknek rendes tartózkodási helyökről való eltünése, — mi azonban többnyire csak néhány napra szokott terjedni — a fennebbi természetü vállalattal van összetüggésben. Mivel azonban a családtagok még az illető távollétét is tagadni fognák, ajánlatos bizalmi egyén utján meggyöztödést szerezni a tényleges távollétről. Elv az, hogy a ki odahaza van, az nem lop a maga falujából, a ki pedig gyakran el-eltünik hazulról, az máshelyt nem tiszta dologban jár.

Ezen megelőztó szolgálattal mellett még kötelessége az örsöknek, hogy a tudomásukra jutott marhalopásokat nyomozzák, ha lehet nyomon kövessék, a marhák leírását a gyanítható vásáros hely hatóságával s az ott állomástozó örssel közöljék s általában, ha marhalopás örskörletükben nem is történt, de a lócsiszároknak s orgazdáknak magaviselete s érintkezései gyanut keltettek; ezt a vásáros hely örsével bizalmasan közöljék. Távolabbi vidékeken előfordult jelentékenyebb lólopásoknál a lókereskedők lóállomástnyai megvizsgálandók s a járattok kínos pontossággal ellenörizendők s ilynemü beható vizsgálat alá vonandók gyakran a különféle nyájak is, melyek közé a lopott jószágot gyakran rövid időre bekeverik. — A marhák állomástnya mindig megtudható a köztégi előljáróság-tól, mely az állatokat számbavéve bizza a pásztorra.

Összegezve tehát a mondottakat, az örsök különösen ott, hol gyakorta történnek marhalopások, a vásárokat megelőztóleg gyakori leszállások s a vásár napjának közeledtével mindinkább gyakoribb és éjjeli portyázások, a helyi örs a vásárt megelőztó éjjen át beható helyi járörködés által, a pásztorok, lócsiszárok és orgazdák ellenörzése és felügyelete által biztosítják egyrésztől saját örskörletüket és a belrendet a vásáros helyen; de másrésztől pedig bevágják az utját a más-

helyt elkövetendő gazcselekményeknek vagy legalább észlelteik által megkönnyítik a később bekövetkező nyomozást

II. A csendőrség teendője a vásár alatt.

Mielőtt ezen teendők részleteztetnének, szolgáljanak minden ily alkalommal irányadóul következők: A honvédelmi ministerium 1886. évi 32982/IV. sz. rendelete — mely minden őrsön meg van — elrendeli, hogy minden népcsoportosulás, tehát a vásárok felügyelésére is, megfelelő csendőrségi erő rendeltessék ki. Ezen rendeletből önként következik, hogy minden őrsparancsnok, a kinek őrsé területén nagyobb vásárok tartatnak és a saját őrslegénység a vásár felügyeletére elegendő nem volna, köteles a szomszéd őrsparancsnokságokat a megkívántató csendőrségi erő kirendelése iránt idejekorán megkeresni. A kirendelt legénység uti járőrökben a vásártéren, még mielőtt a vásár kezdetét venné, megjelenni és az ott lévő illetékes őrsparancsnoknál jelentkezni tartozik. Ha azonban a járőrök messzebb fekvő őrsökről jönnének, akkor már otthonról akkép igazítandó el, miszerint a vásárt megelőzőleg úgy érkezzenek meg a helyi őrsre, hogy ott magukat a vásári szolgálat fáradalmai előtt kipihenni tudják. Helytelen volna azon eljárás, ha a csendőrség csak akkor jelenne meg a vásártéren, a midőn a vásár már javában folyik, mert akkor az annyira fontos marhaellenőrzést a már összegyűlt állatok között sikeresen és rendszeresen fogantatítani képes nem volna.

A vásárfelügyeletet teljesítő járőrök felett a parancsnokság elvileg azon őrsparancsnokot illeti, kinek őrskörletében a vásár tartatik, miután ő ösmeri a helyi és személyi viszonyokat legjobban és azért az ő intézkedései és rendelkezései az összes, akár a saját, akár az idegen őrsbeli járőrökre mérvadó.

Az illetékes parancsnok tehát, mihelyt a vásár helyére megérkezik, magát a vásár elnökénél bemutatni és tőle a vásárban fentartandó rendre, nemkülönben a vásárra hajtandó állatok ellenőrzésére vonatkozó utasításait kikérni tartozik. Megjegyeztetik, hogy városokban a vásári elnök a rendőrkapitány, míg községekben a járási főszolgabíró vagy ennek helyettese. A vásárbizottság elnökétől vett utasításhoz mértén a parancsnok a rendelkezésére álló csendőröket — egynek kivételével, kit magához rendel — annyi, de legalább 2 főből álló járőrbe osztja be, a hány albizottság a marhavásárban a marhalevelek ellenőrzésénél működni fog. Ha minden albizottsághoz járőr nem jutna, e körülményről a vásárbizottság elnökének jelentést tesz. A csendőröknek járőrökbe történt

beosztása után a parancsnok figyelmezteti a járőrök szétválaszthatlanságára, a helyes és példás magatartásra, higgadt, komoly, minden elhamarkodottságtól ment fellépésre és minden kicsinyes dologba való avatkozás kerülésére. — Felhívja figyelmüket az általános határozványok 125. pontjában körülírt, a részeg emberek irányában követendő eljárásra, valamint hogy a lármázó, kurjongató, éneklő egyéneket ez irányban figyelmen kívül hagyják, miután vásároknban csendet követelni nem lehet s végül utasítja a járőröket, hogy ha a vásárban verekedés, zene-bona támadna, az erről értesülők egymást támogatandók, a tett helyére sietni tartoznak. Elősorolván legvégül röviden a marha ellenőrzése körüli teendőket, — melyek alább következnek — meghagyja a járőröknek, hogy a délelőtti órákban amugy is befejezést nyerő marha felhajtás megtörténte után, midőn a tulajdonképeni vásár is kezdetét veszi; a további parancsok átvétele végett hol gyülekezzenek.

A csendőrök, ha a marhalevelek ellenőrzésével megbizott biztos és állatorvos mellé rendeltetnek; ezeket eljárásukban támogatják, megakadályoznak tehát minden tolongást és zavart s ez által akadálytalan működésüket biztosítják. Őrködnék, hogy szabályszerű marhalevél nélkül vagy egészségi szempontból kitogás alá eső, valamint szekérbe fogott állat a vásártérre ne juthasson, mi annyival könnyebb, miután az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi 7. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott ministeri rendelet értelmében a vásártérnek korlátokkal vagy árkokkal kell körülvéve lenni s az állatok csupán e célra hagyott bejárókon át közlekedhetnek.

A marhalevél nélkül vagy hiányos marhalevéllal érkező állatot a vásártérre nem bocsátják, hanem letartóztatják és az e célra előre rendelt helyen őrizet alatt tartják. Minthogy pedig a járőrök a marhalevelek ellenőrzését a legtöbb esetben önállóan gyakorolják; álljanak itt a marhalevelekre vonatkozó jelenleg érvényes szabályok, melyek az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. 7. t.-cz. végrehajtására vonatkozólag a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium által 1888. október 15-én 40,000 sz. a. kibocsátattak — előre megjegyezvén, hogy a marhalevél nélkül, vagy ily kétes levéllel bárhol talált állatok általában más esetekben a községi előjárásának átvételi elismervény ellenében átadandók és az erre vonatkozó jelentés még akkor is, ha bűntény jelenségei merülnének fel, feltétlenül a közigazgatási hatóságnak terjesztendő be, mert minden ilyen esetben kizárólag a közigazgatási hatóságok hivatvák az előnyomozás teljesítésére s az ebből kifolyó további intézkedések megtételére.

A marhalevél közokirat, mely a reájegyzett állatokra vonatkozó tulajdonjog igazolására szolgál, azoknak egészségi állapotát és az állatok forgalmának esetére előírt ellenőrzés megtörténtét tanúsítja. Marhalevéllel el kell látni: lovat, szarvasmarhát, juhot, kecskét és sertést (beleértve a csikókat, borjakat, bárányokat, gödölyéket és malaczkokat is), tekintet nélkül arra, hogy milyen koruk: valahányszor a tulajdonos hányszor ily állatot állandó tartózkodási helyéről elhajtani vagy elszállítani kíván. Ezen esetekben a tulajdonos saját nevére kiállított marhalevelet tartozik előmutatni, de a szerzett állatot a tulajdonos hazahajthatja oly marhalevéllel is, melynek hátlapján van igazolva tulajdonjoga. Kisorolt katonai lovat vevője a katonai hatóság által kiállított s a vevő nevét s az állat leírását tartalmazó igazolvánnyal hajthatja vagy szállíthatja haza. Marhalevél nélkül hajtható, de vasuton, hajón nem szállítható az állat legeltetés, usztatás, fuvarozás és gazdaság folytatása céljából, de csakis ugyanazon vármegye területén. A közös hadseregbeli, honvéd- és csendőrlovak szállításánál (vasuton, hajón) a marhalevelet menetlevél pótolja.

Érvényes marhalevél csak bélyeges kincstári űrlapon állítható ki. Az űrlapok 5 kros vagy 3 kros bélyegjeggyel vannak ellátva. Minden 2 évesnél fiatalabb ló és szarvasmarha marhalevele 3 krajczárnyi bélyegjegyes és pedig: a csikóké zöld, a szarvasmarháké pedig fekete nyomású űrlapon, míg 2 évesnél idősebb ló és szarvasmarha marhalevele 5 krajczárnyi bélyegjegyes és pedig a lovaké téglavörös, a szarvasmarháké pedig kék nyomású űrlapon.* A marhalevél bélyegilletéke, továbbá minden 10—10 drb juh, kecske vagy sertés (bárány, gödölye vagy malacz) után, korukra való tekintet nélkül 5 kr., s az egy marhalevélre jegyzett állatok számának tizzel való osztása esetén maradótörék után szintén 5 kr. Tíz darabnál kevesebb juhról, kecskéről vagy sertésről szóló marhalevél csak öt kros bélyegjeggyel ellátott űrlapon állítható ki.

Az adóhivatalok marhalevél-űrlapokat csakis törvényhatóságnak szolgáltatnak ki, a mely viszont közegeinek szükségletét fedezi. Mielőtt azonban azokat kiadná, tartozik az űrlapokat egyenként pecsétjével, folyó- és évszámmal elláttatni. A folyószám minden év elején 1-el kezdendő. Az űrlap csak

* Ezen marhaleveleknek e könyvbe való hű lenyomatása műszaki nehézségekbe ütközik s ezért ettől eltekinteni kellett, — de különben is ezek minden községben a marhalevél-kiállítónál a járőrök által tanulmányozás céljából is bármikor betekintheők.

azon községben használható fel, melynek a törvényhatóság megküldte s melynek a nevére azokat jegyzékében előjegyezte, — így tehát az űrlapok kikölcsönzése szigorúan tilos.

Ha az űrlap hátsó lapján lévő tiszta hely nem elegendő a följegyzésekre, az űrlap egy tiszta lappal megtoldandó akként, hogy a tiszta lap az űrlap szélére ragasztandó, de a nélkül, hogy valamely följegyzést eltakarjon.

A marhalevél kiállítására azon község illetékes, melynek területéről az állat elhajtatik vagy elszállittatik, esetleg a melynek területén a tulajdon — átruházás történik. A községi előjáróság, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács jelöli ki azon egyént, a ki marhalevél kezelésével megbizatik. Marhalevél csak a törvényhatóság által számozott űrlapon állitható ki s a kiállító közeg meggyőződni tartozik a marhalevelet kérő egyén tulajdonjogáról és az állatoknak kedvező egészségi állapotáról. A tulajdonjog igazolására a marhalevél kiállítója az űrlap illető rovataiba bejegyzzi a tulajdonos nevét és lakhelyét, az állatok darabszámát (számmal és betűkkel) fajtát, leírását és különös ismertető jeleit. A marhalevelet csak a tulajdonos nevére (közös tulajdonú állatokra vonatkozó marhalevelet a tulajdonosok nevére) állithatja ki, de annak akárhány egytaju s egyforma jegyű állatára; különböző fajú (ló szarvasmarhával, juh sertéssel stb.) vagy egyfajú, de különböző jegyű állatokat nem jegyezhet egy marhalevélre, ha ugyanazon egyén tulajdonát képezik is; ellenben különböző korú, de egyfajú állatokat (szarvasmarhát és borjut, lovat és csikót, juhot és bárányt, kecskét és gödölyét, sertést és malaczt) ha egy egyén tulajdonát képezik, ugyanazon marhalevélre írhat. Az űrlap illető rovatába esetleg a hajtó vagy hajtók nevei és lakhelyei vezetendők be, az utolsó rovatban pedig az állatoknak a tulajdonos által bejelentett rendeltetési helye (irányítás) jelölendő meg; az utolsó rovat mindekor, még helybe szóló irányításnál is kitöltendő.

Az állatok egészségi állapotának tanusítására szolgál az űrlapon nyomtatásban foglalt záradék, mely az űrlap keltezése és aláírása által érvényessé válik a marhalevélre jegyzett állatokra nézve.

Az űrlap az országban dívó bármely nyelven tölthető ki, de a eljárás és község mindig magyar nyelven jelölendő meg rajta.

A rovatok pontos kitöltése után a kiállító közeg keltezi, aláírja s a községi pecséttel ellátja a marhalevelet, a keletben a hónapot és az évszám utolsó számát betűkkel leírni tartozik.

Midőn a marhalevélre jegyzett összes állatokat ugyan-

azon egyén szerzi meg, ennek tulajdonjoga a hátlapra vezetendő záradékkal igazolandó. Ily marhalevéllal a szerző állatit csak haza hajthatja vagy szállíthatja. Azon esetben pedig, midőn valaki az egy marhalevéltre jegyzett állatoknak csak egy részét szerzi meg, ennek tulajdonjoga szabályszerű, az ő nevére kiállítandó új marhalevéllal igazolandó s az eredeti tulajdonos marhalevelén azon állatok, melyek más tulajdonába mentek át, a marhalevél hátsó lapjára vezetendő záradékkal leirandók. Az ily marhalevél tulajdonosának visszaadatik s ez a megmaradt állatokra szabályszerű marhalevél gyanánt szolgál; midőn a marhalevéltre jegyzett állatokból az utolsók iratnak le, a marhalevél is levonandó.

A tulajdon átruházást mindig azon község marhalevél-kiállítója eszközli, a mely község területén a tulajdonjog átruházása történik.

A marhalevél, keltétől számítandó egy év letelte után csupán új marhalevél kiállításának alapjául szolgálhat. Az egészségi bizonyítvány 10 napig (a keltezés napja ebbe nem számítandó) érvényes. Midőn tehát a tulajdonos marhalevelét az egészségi bizonyítvány érvényének megszűnte után használni akarja, tartozik azt ott, a honnan az állatot elhajtja, a marhalevél-kiállítónak az egészségi bizonyítvány megújítása végett bemutatni. Az újítás 10 napig érvényes, a marhalevél érvényességi tartama alatt akárhányszor eszközölhető, a marhalevél hátlapjára irt záradékkal történik s az irányítást mindenkor magában foglalja. Az irányítás csak azon helyre érvényes, mely a marhalevél utolsó rovatában megjelöltetett, de ha az állat ezen helyről visszahajtatik oda, a hol a marhalevél kiállított, új irányítás nem szükséges. Ha az egészségi bizonyítvány még érvényes, de a tulajdonos az állatokat más mint az irányításban megjelölt helyre akarja hajtatni vagy szállítani, a marhalevelet új irányítás végett szintén a marhalevél kiállítónál bemutatni tartozik, ki az új irányítást a marhalevél hátlapjára vezeti.

Marhalevél elveszése esetén tulajdonosa köteles az elveszés tényét azon község előljáróságánál (városi rendőrkapitánynál) bejelenteni, mely a marhalevelet kiállította.

A levágásra és kereskedésre szánt szarvasmarha csak az e célra kijelölt u. n. marhahajtó utakon hajtható, s ennek ellenőrzésére a csendőrök őrzárataik alkalmával kötelesek. E célból a hajtott állatok marhalevelei előkérendők s megvizsgálendő, hogy szabályszerűek-e, hogy az állatok azonosak-e a bejegyzettekkel? hogy a marhalevelen megjelölt utirány megtartott-e, és az állatok között találkozik-e beteg vagy

gyanus darab? Ha az említett körülmények valamelyike tekintetében aggály merül fel, a járőr köteles az állatokat a legközelebbi községbe tereltetni s az esetet a községnek bejelentve, átvételi elismervény ellenében átadni.

*

Befejezván a felhajtott állatok ellenőrzését, a legénység a meghatározott helyen összegyűl. A parancsnok a rendelkezésére álló erőt a viszonyokhoz mérten több, legalább 2 főből álló járőrbe beosztja s minden járőrnek felügyeleti körletét meghatározza, mely körletben az illető járőr, tekintve, hogy a marhaellenőrzésével többet nem foglalkozik, első sorban van hivatva a közbiztonság és rend felett őrködni, míg a parancsnok egy csendőrrel az egész vásárban teljesíti a szolgálatot s járőreit e közben ellenőrzi.

Minthogy a vásárookban az oda csődült mindennemű közártalmu egyének zavarják meg rendesen a rendet; ez okból ezek szigoruan szemmel tartandók. Különösen felügyelendőek a lókötők, marha- és vásári tolvajok, pásztorok, koldusok, hamis játékosok, ugynevezett pénzváltók, altatók, csalók, egyáltalában mindennemű, az ország minden részéből megjelenő szédelgők, verekedők, házalók stb. Egyes megyékben a pásztorok ellenőrzését külön szabályrendeletek szabályozzák, ott tehát e szabályrendeletek tartandók szem előtt.

A marhatolvajlással alaposan gyanúsított egyének a vásárookban adnak egymásnak találkozt. A csendőrök tehát figyeljék meg, kikkel társalognak, — e figyelésnek azon haszna leendő, hogy összeköttetéseiket felfedezik, mit a nyomozásoknál értékesithetnek.

A vásártolvajok rendesen többen egy szövetkezetet képeznek s vevés ürügye alatt ott, a hol a tolongás legnagyobb egy arra alkalmas pillanatban egyik tagja ily bandának bármilyen ingóságot, leginkább azonban vászonneműt és kelmefélét ellop, azt a háta megett álló másik tagnak átadja, ki megint az ellopott tárgyat a mellette vagy mögötte álló taghoz továbbítja, ez pedig azután a sokaságban a lopott tárgygyal eltűnik.

Ezen tolvajok, ha ismeretesek, a vásártérről a vásár elnökével egyetértőleg eltiltandók, ha pedig tilalom ellenére a vásárban újra megjelenének, annak befejeztéig, a vásárelnök felhívására őrizet alá veendőek. Általában pedig a külörsbeli járőrök kiváló figyelmőket a saját örskörletbeli gyanus egyénekre fordítsák, mit annál könnyebben tehetnek, miután őket ismerik. Ha ezen egyének a felügyeletet észre is vennék, ez nem baj, mert így feszélyezve érezvén magokat, óvakodni fognak gaztettek elkövetésétől.

A vásári tolvajok a lopott holmit tartózkodási helyökre csak legritkább esetben viszik, mert ezt vagy még a vásárban, vagy pedig utközben eladják, esetleg egy orgazdájuknál leteszik. Az illető örsparancsnok tehát minden alkalommal, ha e tolvajok vásárra távoztak, eléjük menjen s utközben őket meglepve győződjék meg, vajjon lopott holmit nem hoznak-e magokkal?

Zsebmetszők és egyéb tolvajok, ugymint a vásári tolvajok rendszeren a nagy tolongást használják fel bűnös cselekmények végrehajtására, ez okból a csendőrök a sűrűbb csoportokat és tolongást kísérik kiváló figyelemmel s nem ritkán ily tolvajokat tetten is érhetnek.

Tettenérés esetén a letartóztatásnak csak akkor van helye, ha az általuk elkövetett bűncselekmény vétséget vagy bűntényt képez, míg ellenben ha két forint értéken aluli élelmi vagy élvezeti czikkek lopótnak el, a mi vásárokon igen gyakran előfordul és ha ezen lopás a táblázatos kimutatás 40. oldalán lévő X. szakaszban feltüntetett kihágást képez, a csendőrségnek, tekintve, hogy ezen kihágás miatt az eljárás csakis a sértett indítványára indittatik meg, semminemű beavatkozási joga nincsen, mi szigoruan szem előtt tartandó, mert ép ily csekélységekbe való jogtalan avatkozás ellenszegülést s nem ritkán a csendőrök megtámadtatását vonja maga után.

A koldusok ellenőrzésére szolgáljanak irányadóul a kihágásokról szóló magyar büntető törvénykönyv 66—68. §-ai és esetleg ez irányban kiadott megyei szabályrendeletek, — tehát minden koldulással foglalkozó egyén, ki az említett §-okban vagy szabályrendeletekben meghatározott kellékeknek nem felel meg, a vásári elnök közbejöttével a vásártérről eltávolítandó s előzetes megőrzés végett a község előljáróságának átadandó, a vásár befejezte után pedig a közigazgatási hatóságnak megbüntetés és esetleges eltolonczolás végett előállítandó.

Hamis játékosok, kik leginkább kártyával, ravasz fondorlatokkal az avatatlan nép pénzét elnyerik ép úgy mint azok, kik egészen értéktelen, legtöbbször aranyhoz hasonló pléhdarabokat adnak el a tájékozatlanoknak valódi arany helyett, csalást követnek el. Előbbiek kedvencz játéka az ugynevezett „Hol a veres“, utóbbiak pedig akkép szedik reá a kiszemelt áldozatukat, hogy az előtt menve, egy kis pénztárczát maguk elé dobnak, azt gyorsan, de úgy veszik fel, hogy azt az utánuk jövő kiszemelt egyén észre vegye, kit azután hallgatásra kérve, ezért egy-két darab ily tantussal megajándékozzák. E művelet után pedig különböző rábeszéléssel meg-

vétetik ezen egyénnel a birtokukban lévő pléh darabot. Ezen egyének tettenérés esetén, vagy ha csalás reájuk bizonyult, letartóztatandók.

Altatók alatt azon egyének értetnek, kik — altató szerrel kevert itallal — valakit leitatnak, azután tőle a pénzt ellopják. E gazemberek leginkább korcsmák vagy bor- és pálinkamérésekben az áldomásozó vásárosok között forgolódnak és velük együtt dőzsölve, rendszeren jó zamatu italukkal a kiszemeltet megitatják és elaltatják, kedvező pillanatban pedig pénzétől megfosztják.

E bűncselekmény a magyar büntető törvénykönyv 346. §. szerint rablást képez, ily egyének tehát a tett elkövetése után letartóztatandók és ha gyanusak, hogy altatással foglalkoznak, a legszigorubban felügyelendők.

A vásárokon rendszeren működni szokott varázslók, jóslók, kártya-vetők, álmofejtők és mások rászedésére számító hasonló szemfényvesztők, ha ezzel üzletszerűleg foglalkoznak, tehát magukat e rászedésért megfizettetik, a kihágásokról szóló magyar bünt. törvénykönyv 79. §. szerint kihágást követnek el, foglalkozásuktól tehát elintendők, a rászedésre szánt tárgyak vagy eszközök tőlük elkobzandók, illetők pedig az illetékes közigazgatási hatóságnak feljelentendők, ha ismeretlenek elővezetendők.

A vásárhely környékén meghuzódott s az ellopott vagy más igaztalan tárgyakat áruló orgazdák és tolvajok feltalálása végett a járőrök a félreeső helyeken is forduljanak meg.

Házalók ellenőrzésére az 1887. évi zsebkönyvben közölt házalásról szóló rendszabályok irányadók.

Ismert verekedők a községi előljáróság közbejöttével befolyásolandók, hogy verekedést ne kezdjenek s ha daczára ennek rakonczátlankodnak, a vásár bizottság elnökével egyetértőleg a vásártérről eltávolítandók.

Ha verekedés fejlődik, az erről értesülő összes csendőrök gyorsan összegyűlve és a verekedés helyétől 30—40 lépés távolságra figyelő állást foglalnak el s csak akkor lépnek közbe, ha a verekedést a jelenlévő községi előljárósági személyek szétoszlatni nem képesek. A verekedések szétoszlatásánál az ellenszegülési esetekben követendő magatartásra vonatkozó vezérfonal határozványai, különösen annak 13., 14. és 15. §-ai tartandók szem előtt.

Ily esetekben fokozott tapintat, nyugalom, óvatos, de bátor fellépés okvetlen szükséges, mivel minden tapintatlanság, durvaság, elhamarkodás vagy erélytelenség csakis a fel-

böszült és rendesen ittas tömeg ellenszegülését és az ebből származó szomorú következményeket vonja maga után.

A vásárokbán megtartandó multságokat a csendőrök bár figyelemmel kísérik, mindazonáltal nem czélszerű a járőröknek folyton a mulató közönség között tartózkodni, vagy portyázni, mivel ez által alkalmat szolgáltatnak ittas egyének megjegyzéseire vagy kifakadásaira, melyek szóváltást idézve elő, rendesen ellenszegülésben végződnek. A multságok megfelelő távolságról figyelendők meg s a csendőrök, ha a lárma és a kurjongatás még oly nagy is, csak akkor lépjenek közbe, ha rendzavarás támad és azt — mint már említve lőn — az előljárósági személyek lecsillapítani nem képesek.

Ha valamely járőr vendéglőkbe, korcsmákba vagy italmérésekbe a szolgálat érdekében belépni kénytelen, ott a szolgálati utasítás 7. §. szem előtt tartása mellett, a lehető legrövidebb időig időzzön.

A vásárokbán fentartandó rendhez tartozik még a vásártéren levő és odavezető közlekedési utak szabadon tartása, t. i. hogy az utakon a szabad közlekedés akadályozva ne legyen. Tilos a sebes hajtás és mindazon eljárás, mely tolongást idéz elő. A kocsik és állatok, az ut irányát tekintve mindig a bal oldalon hajtandók. Különösen a vásárbejáratoknál figyelendő arra, hogy összetorlódások ne forduljanak elő, mi csak úgy érhető el, ha mindenki az utrendészeti szabályokat szigorúan betartja.

Végül, a vásárügyeletre kivezényelt csendőrök útkezésére vonatkozólag megemlítetik, hogy oly helyeken, hol őrs van, ez a laktanyában, máskülönben kizárólag a község házában felváltva akként történjék, miszerint a kirendelt erő fele mindig a vásártéren legyen, — megjegyezvén, hogy ily alkalommal is legalább két csendőrnek együtt kell lennie.

III. A csendőrség teendője a vásár után.

Ha a vásár oszlásnak indul, a parancsnok a viszonyokhoz mérten a fölösleges erőt — ha ezek idegen őrsbeliek — az utak biztosítása czéljából őrsállomás helyeikre indítja. Megjegyzendő, hogy e járőrök mindig a legveszélyesebbnek ismert utakon vonuljanak őrsükre s utközben megfelelő pontokon, különösen éjjel ismételten leszállásokat tartsanak. Különösen ügyelnek ily alkalomkor, hogy az utvonalokon mi sem történjék, mi a biztos és akadálytalan közlekedést zavarhatná. A marhalevél ügyet gyanusakkal szemben szigorúan kezelik s a gyanusoknak az utvonalon is kivel történt érintkezéseit megfigyelik. Az ősmert vásári tolvajokat vagy ezen gyanuban ál-

lőkat megmottozzák, hogy igaztalan jószágot nem-e visznek magukkal, mit azért is tenniök kell, miután a vásárban elloptott tárgyaknak így gyakran nyomába jöhetnek. S végül megjegyeztetik, hogy a vásár utáni időkből is czélszerű a vásári tolvajok, lócsiszárok, pásztorok stb. megfigyelése és ellenőrzése, miután utólagosan megfigyelt tények esetleg felvilágosítást adhatnak a vásáron vagy a vásár alkalmából történt törvényellenességek kiderítésére.

Ha idegen őrsbeli csendőrök a vásáron nem lettek volna, akkor a fenneb említett utvonalra egy járőr vezénylendő ki, melynek feladata az utvonalat egy meghatározott pontig biztosítani s a fennebb felsorolt szolgálatot végezni, az utolsó járőr pedig a vásár helyén addig marad s portyáz, míg a lakosság lecsendesül; azután pedig az őrsre bevonul.

Utlevél- és idegenrendészet.

A szolg. utasítás 55. §-a szerint „a csendőr portyázás közben talált utasokra nézve mindazon rendőri szabályok figyelemmel tartására köteles, melyek az idegenekre nézve fennállanak; s ez alkalommal újból s ismételve figyelmeztetik, hogy az utlevél és utazási okmányok iránt fennálló rendőri szabályok a szabad és háborithatlan utazást a monarchia határain belül védik, minélfogva bármily rendű és állásu utasokat utazási igazolványaik előmutatása végett, *alapos gyanu nélkül* megállítania nem szabad,“ — továbbá a 81. §. első bekezdése szerint „ha a csendőrség az ország határszélén teljesít szolgálatot, kiváltképen az utlevél-rendészeti szabályok kezelésére kell fokozott figyelmet fordítania és leginkább arra felügyelnie, hogy csavargók belopódzása mindenképen megakadályoztassék.“

A szolgálati utasításnak fennebbi rendelkezései tehát az utlevél- és idegen-rendészetre vonatkozó szabályokat és intézkedéseket mint közösmerteket tételezi föl. Minthogy azonban épen az utlevél- és idegen-rendészetre vonatkozó egységes törvény vagy kormányintézkedés nem létezik, a szolgáltatnak ezen ága pedig, épen gyakori és kényes voltánál fogva, a helyes tájékozást igénylik: kívánatosnak mutatkozik, hogy úgy a belföldi, valamint a határszéli forgalomra vonatkozó utlevél-, igazolvány- és idegen-rendészeti tárgyaló rendeletek úgy, a mint azok jelenleg érvényben állanak, a gyakorlati csendőrszolgálatból merített adatokkal kapcsolatba hozva, a következőkben ösmertessenek.